

**NORD-TRØNDELAG SØR-TRØNDELAG
BONDELAG BONDELAG**

Næringspolitisk
Postboks 9354 Grønland
0135 OSLO
Norge

Vår saksbehandler
Leif Hjulstad

Vår dato
11.02.2019
Deres dato

Vår referanse
18/00662-13
Deres referanse

**Felles innspill til jordbruksforhandlingene 2019 fra:
Sør-Trøndelag Bondelag og Nord-Trøndelag Bondelag**

1. Sammendrag

Grunnlaget for Norges Bondelagets krav før årets jordbruksforhandlinger må være å legge til rette for økt lønnsom og bærekraftig norsk matproduksjon på norske ressurser. En forutsetning for dette er å kunne utnytte tilgjengelig norske arealressurser, både innmark og utmark til matproduksjon. Det er likeså nødvendig å sikre lønnsom drift innenfor alle bruksstørrelser, også hos små og mellomstore bruk. Alle prioriteringer og endringer i rammebetingelsene må bygge opp under dette på kort og lang sikt.

Regjeringsplattformens beskrivelse for landbruket må følges opp i konkrete handlinger ved årets jordbruksforhandlinger, slik det er formulert;

- *Arbeide for at næringsutøverne i alle produksjoner og på alle typer bruk skal ha reell mulighet til inntektsutvikling på linje med andre i samfunnet.*
- *Sikre et landbruk over hele landet, og styrke arbeidsdelingen i norsk jordbruk slik at arealer til korn- og grøntproduksjon opprettholdes, mens tyngden av den gressbaserte husdyrproduksjonen blir liggende i distriktene.*
- *Bruke jordbruksoppgjørene til å styrke grunnlaget for en variert bruksstruktur og en geografisk produksjonsfordeling som sikrer produksjonsgrunnlaget i hele landet.*

En forutsetning, som ligger i bunnen for muligheten til å oppfylle målene i en jordbruksavtale, er at Regjeringen håndterer et importvern som sikrer et økt marked for norske matvarer. Likeså er det en forutsetning at lovverk og regler ikke endres underveis om virkning av struktur- og regionale virkemidler skal gi avtalt effekt.

Med dette som bakteppe har Bondelaga i Trøndelag definert fire prioriterte områder til jordbruksforhandlingene 2019:

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse:
Hamnegata 33
7714 Steinkjer

Nord-Trøndelag Bondelag
Bondelagets Servicekontor AS

Besøksadresse:
Hamnegata 36
7725 STEINKJER
Org.nr.: 939678670
Org.nr.: 985063001 MVA

Telefon:
74135080

Bankkonto: 8101.05.12891
Bankkonto: 8101.05. 91392

E-postadresse:
nord.trondelag@bondelaget.no

Internett:
<http://www.bondelaget.no/nord-trondelag/>

Vår dato
11.02.2019

Vår referanse
18/00662-13

- A. Sikre lønnsomhet i matproduksjonen basert på norske ressurser gjennom målretting av budsjettmidlene.**
- B. Tydelig kanaliseringpolitikk og virkemidler som styrker små og mellomstore bruk, og utjevner forskjellene mellom distrikt.**
- C. Styrking av investeringsvirkemidler.**
- D. Velferdsordninger som gir bonden økonomisk trygghet ved sykdom, og mulighet til ferie og fritid som andre innbyggere i landet.**

1.1 Bakgrunnen for hovedprioriteringene.

Bondelaga i Trøndelag er opptatt av at det skal produseres mat på våre naturgitte ressurser over hele landet. Det er imidlertid ikke rom for å øke produksjonen i husdyrproduksjonene og årets jordbruksoppgjør kan ikke på generelt grunnlag legge opp til produksjonsstimulerende tiltak. Vi har derfor lagt vekt på å finne tiltak som kan løfte økonomien uten at produksjonen øker i husdyrproduksjonen, men opprettholder mangfold i bruksstruktur og geografisk spredning. Å opprettholde landbruket over hele landet som sikker leverandør av matvare med kvalitet i verdensklasse forutsetter forutsigbare og trygge økonomiske rammer for produsentene.

Landbrukets rolle og ansvar for å skaffe forbrukeren nok, trygg og rein mat gjennom å ha ansvar for en gjennomløpende verdikjedetenkning har vært en suksess for å kunne drive landbruk over hele landet. Å sikre en spredt næringsmiddelindustri som ivaretar sikkert mottak av råvarer, og nærhet til produsentene i et dyrevelferdsperspektiv, er avgjørende for videreføring av landbruk over hele landet.

A Sikre lønnsomhet i matproduksjonen basert på norske ressurser gjennom målretting av budsjettmidlene.

- Minst samme kronemessig inntektsutvikling som andre grupper i samfunnet
- Videreutvikle gode markedsordninger innenfor dagens rammer der samvirket har hovedansvar for markedsreguleringen
- Tilskuddene må innrettes slik av produksjon av norsk fôr blir mer lønnsomt, jfr vedtak i årsmøtet i Norges Bondelag om å øke andel norskprodusert fôr til 85%.
- Opprettholde kvoteordningen for melk og kvotetaket.
- Etablere økonomiske insitamenter for framtidig investering i klimasmarte løsninger
- Etablere fond/skatteordninger for produksjoner som er utsatt for store avlingsvariasjoner i enkelte år.
- Styrke forsknings- og utviklingstiltak som bidrar til å øke matproduksjonen i Norge basert på norske ressurser.
- Tiltak for å øke forbrukerens bevissthet i å velge norskprodusert mat

B Tydelig kanaliseringpolitikk og virkemidler som styrker små og mellomstore bruk, og utjevner forskjellene mellom distrikt.

- Videreføre og styrke kanaliseringpolitikken
- Fraktordninger som dekker den reelle kostnadsforskjellen mellom distrikta
- Styrking av kornøkonomien gjennom økt kornpris, og satsning på små og mellomstore bruk gjennom differensiert arealtilskudd.
- Tydelig distrikts- og strukturprofil på arealtilskudd
- Styrke økonomien i grovfôrproduksjonene gjennom økt beitetilskudd og sterkere differensiering av arealtilskudd

Vår dato
11.02.2019

Vår referanse
18/00662-13

- Tak på husdyrtilskudd og arealtilskudd
- Bruk dyretilskuddsordningene for å sikre tilfredsstillende økonomi i mindre svinebesetninger (distriktsgrisen)
- Det haster med å finne virkemidler, både økonomisk og forvaltningsmessig, som sikrer utnytting av utmarksressurser gjennom aktivt beitebruk med sau.

C Styrking av investeringsvirkemidler.

- Øke totalpotten av investeringsvirkemidlene for å møte framtidig klimautfordringer, dyrevelferd og forhindre uønsket høy gjeldsgrad i landbruket.
- Innovasjon Norge må ta større risiko i distriktene og prioritere kapitaltilgangen i disse områdene hvor pantegrunnlaget vil være lavere enn i sentrale områder
- Sikre at investeringsstøtten blir brukt til reinvestere /fornye driftsapparatet uten å måtte øke produksjonen. Dette er spesielt viktig for små og mellomstore bruk for å beholde bruksmangfold, struktur og sysselsetting.

D Velferdsordninger som gir bonden økonomisk trygghet ved sykdom, og mulighet til ferie og fritid som andre innbyggere i landet.

- Velferdsordningene må dekke de reelle kostnader bonden har for å sikre produksjonen ved sykdom
- For å sikre god rekruttering til landbruket er det avgjørende at framtidig yrkesutøver opplever velferdsordningene som sikre og gode.
- Det er avgjørende at organiseringen av avløsning, både for ferie/fritid og sykdom, gis administrative ressurser som sikrer bondens behov for kvalifiserte avløsere

1.2 Grunnlaget for innspillet

Innspillet fra Bondelaga i Trøndelag bygger på politiske diskusjoner gjennom siste året, innspill fra 57 lokallag som har svart på Questback eller egne kommentarer, og innspill fra samvirkeorganisasjoner i fylket. Disse innspillene er drøftet i felles styremøter, i felles møte med alle årsmøteutsendinger og til slutt behandlet formelt av styrene i de respektive fylkeslag.

1.3 En helhetlig vurdering av forutsetninger for Jordbruksforhandlingene 2019

Bondelaga i Trøndelag mener det er viktig at Bondelaget i sitt krav står på samme linje som tidligere år ift behovet for å styrke lønnsomheten i jordbruket, og å opprettholde en balansert virkemiddelbruk som stimulerer til utnyttelse av norske produksjonsressurser. I dagen markedsbilde kan dette bare skje gjennom utbytting av importert råvare til fordel for norske råvarer.

En helhetlig landbrukspolitikk for økt selvforsyning, styrket beredskap og et mer klimasmart landbruk vil gi bedre ressursutnyttelse og større verdiskaping i norsk landbruk. Det forventes av medlemmene at Bondelaget er tydelig i sine krav om full kostnadskompensasjon, og en kronemessig inntektsutvikling som minst er på linje med andre sammenlignbare grupper. Dette er rammer som er viktig for å få flinke, engasjerte og miljøbevisste ungdommer til å velge landbruk som framtidig yrke over hele landet.

2 Målpris

2.1 Korn/kraftfor

Korn er fortsatt den viktigste enkeltfaktoren i kanaliseringspolitikken, og prisen på korn har stor innvirkning på hvor produksjonen foregår. Vi mener at målprisen bør økes på korn for å motvirke at kornarealer i sentrale strøk benyttes til grasproduksjon. Det forutsettes imidlertid at rammeoverføringen kompenserer noe for dette gjennom nedskrivning av kraftforprisen. Økt norsk selvforsyningsgrad basert på mer norsk korn krever en bedre kornøkonomi, mens husdyrproduksjonene, spesielt de kraftforkrevende, ikke tåler en økt kraftforpris.

Bondelaga i Trøndelag mener at en gjennom prissetting kan initiere økning på produksjoner som kan erstatte noe av proteinimporten til kraftfor, og imøtekomme kraftforprodusentenes ønske om mer havre og fôrhvete i kraftforet.

Vi foreslår derfor en differensiert økning av målpris på korn:

Bygg:	9 øre
Havre:	13 øre
Hvete	20 øre

2.2 Andre produkter/ tiltak for å møte framtiden i næringa

På generelt grunnlag synes det utfordrende å øke målprisen ut over kompensasjon for generell prisøkning og økte produksjonskostnader. Det må imidlertid ligge en målsetting om å ta ut prispotensialet blant annen innenfor grøntsektoren og på spesialproduksjoner. Det er også viktig at det brukes betydelige ressurser på forskning og utvikling. Både på nye produkter som kan erstatte importerte matvarer, og på kostnadsbesparelser i produksjon av mat på norske ressurser.

- **Det må opprettes et nasjonalt nettverk for koordinering og brukerstyrt forskning for jordbruket etter modell fra Grønn Forskning Midt-Norge**
- **Støtte et Vekst- og Innovasjonsprogram for grøntnæringen med mål om å produsere en større andel av markedets behov for grønnsaker, bær og frukt.**
- **Etablere en organisert kampanje/virksomhet med formål om å øke forbruket av norskprodusert mat; «KJØP NORSK»**

2.3 Budsjettoverføringer

Budsjettoverføringene er et målrettet virkemiddel i kanaliseringspolitikken, og gir muligheter til styring av landbruksproduksjon i en ønsket retning. Vi mener videre at budsjettoverføringer må brukes til å føre en landbrukspolitikk som utligner forskjeller i grunnlag for matproduksjon over hele landet og på et stort spekter av bruksstørrelser. Vi forutsetter videre at differensieringen i forhold til distrikt og areal videreføres hvor det må skje en styrking av økonomien på små og mellomstore bruk.

Budsjettoverføringene er å betrakte som en samfunnsinvestering for å sikre den norske befolkning langsiktig sikker forsyning av trygg mat fra norsk naturressurser.

- 2.3.1 Økte budsjettoverføringer er nødvendig, både for å sikre minst en kronemessig lik utvikling som andre grupper og å utlikne forskjeller i inntekspotensialet mellom produksjoner og bruksstørrelser.
- 2.3.2 Det er avgjørende å styrke distriktsprofilen i virkemiddelbruken for å hindre en utvikling hvor enkelte distrikt og bruksstørrelse sakter akterut. Konsekvensen er dårligere grunnlag for å utnytte produksjonsressursene i hele landet, og manglende måloppnåelse både i inntektsutvikling og i produksjonsmål.
- 2.3.3 Strukturprofilen må sikres gjennom husdyrtilskuddene og Bondelaga i Trøndelag mener det vil være riktig å innføre sterkere struktur differensiering og tak på tilskudd i enkelte produksjoner.

3 Avlingsskade

Vekst og innhøstingssesongen 2018 har synliggjort sårbarhet i landbruksproduksjonen når været avviker vesentlig i forhold til normalen. Dette ble synliggjort gjennom ekstrem tørke i sommermånedene, og ekstremnedbør i enkelt områder i innhøstningsfasen. Enkelte potetprodusenter opplevde å tape 2 til 3 års inntekt i 2018.

Avlingsskadeerstatning tar utgangspunkt i total produksjon, og i grøntproduksjonen er bruttoverdien av produktene høge, samt innsatsfaktoren store. Dette kan føre til store tap selv med relativt begrenset avlingssvikt.

- 3.1 Avlingsskadeerstatningsordningen må videreføres, men det er behov for å se på enkelte justeringer
- 3.2 Må se på muligheten til å senke egenandel på 30% til 20% for alle produksjoner
- 3.3 Bondelaga i Trøndelag mener at Bondelaget ved årets jordbruksforhandlinger bør kreve muligheter til fondsavsetning med skattefordel eller gjennomsnittsligning i landbruket.
- 3.4 Satsene for avlingsskade må oppdateres årlig, og det må brukes individuelle avlinger i grovforbasert husdyrhold dersom beregningsgrunnlaget er for dårlig på den enkelte gård.

4 Storfekjøtt - ammeku

Bondelaga i Trøndelag mener det er meget viktig å gi kjøttproduksjon en økonomiutvikling på linje med annen produksjon gjennom bruk av budsjettmidler. Vi registrerer at vi nærmer oss markedsbalanse på storfekjøtt, og det er derfor viktig at virkemiddelbruken ikke fører til ukontrollert vekst i produksjonen. Spesielt ber vi om at det ikke stimuleres til betydelig nyetablering.

- 4.1 Ordningen med kvalitetstilskudd på storfekjøtt bør videreføres uten vesentlig endring i forholdet mellom klassene.
- 4.2 Beitetilskuddene økes både på innmark og særlig på utmarksbeite. Dette er viktig for å styrke produksjonen og arealbruk i distriktene.
- 4.3 Bondelaga i Trøndelag er bekymret for etableringsvekst av ammeku på bekostning av kornproduksjon i kornområdene, og mener det bør vurderes en omfordeling av driftstilskuddet på ammeku med økning i soner 5-7 og reduksjon i soner 1-4
- 4.4 Pyramidetilskudd på ammeku etter samme prinsipp som for melk sone 5A

5 Sau

Sauenæringa er i en svært vanskelig periode, med svak økonomi og store utfordringer i markedsreguleringen. Prognoser viser at det i 2019 er ett lite underskudd på lam i 2019, men en sliter fortsatt med ett betydelig lager av sau.

Nedgangen i kjøttpris pga av ubalanse i markedet forklarer ikke alene den situasjon næringa er i. Endring i bruksstruktur og geografisk satsning på sau ha bidratt til den vanskelig økonomisk situasjon, i særdeleshet for små og mellomstore bruk. Næringa er en viktig kulturlandskapspleier, styrking av beitetilskuddene vesentlige for å sørge for å nyttiggjøre seg de ressurser som befinner seg i beiten, samtidig som kulturlandskapet holdes i hevd.

- 5.1 Beitetilskuddene styrkes betydelig, både innmarks og utmarksbeitetilskudd
- 5.2 Sats for vinterfora dyr økes.
- 5.3 Kvalitetstilskuddet på klasse O holdes på til minimum kr 500
- 5.4 Ulltilskuddet i dagens ordning styrkes
- 5.5 Innføring av driftstilskudd for sau for små og mellomstore bruk. En gitt sats pr dyr opp til 75 dyr. Det stilles krav til driftsform gjennom at dyra fores inne om vinteren og at det er hus til dyra.
- 5.6 Det kreves at det i gjennomsnitt for buskapen produseres minimum 25 kg slakt pr vinterfora dyr av gitt kvalitet.
- 5.7 Distriktstilskudd kjøtt styrkes i de grasbaserte områdene. Jmf. Grovforsone 5-7
- 5.8 Styrket innfrakttilskudd for slakt er viktig for å sikre kjøttproduksjon i hele landet.
- 5.9 Det igangsettes ett arbeid for å se om det er mulig å etablere ett system som reduserer muligheten for overproduksjon i det omfang en har sett de siste årene.
- 5.10 Sats for utegangersau vurderes for å ta hensyn til forskjellene i kostnader med de to driftsformer

6 Svin

For svinenæringa er det viktig at målprisen på svin videreføres som i dag og gi næringen den nødvendige omstillingstid fram mot 2021. Svineproduksjon er fortsatt viktig for distriktsjordbruket og må kunne drives i ulik størrelse med utgangspunkt i utnyttelse av ressursgrunnlaget på gården. Lønnsomheten i mindre besetninger må derfor bedres gjennom styrking av strukturvirkemidler.

- 6.1 For svinenæringa er det viktig at målprisen på svin videreføres som i dag.
- 6.2 Svineproduksjon er fortsatt viktig for distriktsjordbruket og må kunne drives i ulik størrelse med utgangspunkt i utnyttelse av ressursgrunnlaget på gården. Smågrisproduksjon er arbeidsintensiv og kapitalkrevende. Lønnsomheten i mindre besetninger må derfor bedres gjennom styrking av strukturvirkemidler.
- 6.3 Markedsbalanse er avgjørende for en god økonomi i griseholdet, og tiltak for å sikre markedsbalanse må prioriteres meget høyt.
- 6.4 Det må jobbes med utvikling og bruk av verktøy som gir oversikt over produksjonen og prognoser om når kjøttet kommer ut på markedet.
- 6.5 Bondelaga i Trøndelag mener dyretilskuddet for de 35 første purkene i griseproduksjonen må økes til kroner 2000 pr purke. Tilskudd til de første 1400

Vår dato
11.02.2019

Vår referanse
18/00662-13

slaktegrisene må også dobles. Dette som et målrettet strukturvirkemiddel, men som også vil ha betydning ift distriktshensyn.

- 6.6** Det er viktig å se på produksjon av svinekjøtt både som en kjerneproduksjon på mange gårdsbruk, men også som en viktig tilleggsproduksjon i distriktslandbruket. For å bevare muligheten til å ha denne tilleggsproduksjonen må en forhindre stimulering til geografisk sentralisering av produksjonen.

7 Egg -Kylling

Produksjon av egg og kylling har tradisjonelt vært produksjoner som har utnyttet ledig ressurser på gården, både arealmessig og arbeidskraft. Vi mener det fortsatt bør være rom for disse produksjonene for utnyttelse av gårdens totalressurser. Regjeringens doubling av konsesjonsgrensen for kylling har blitt dramatisk for mange produsenter i Trøndelag og konsesjonsgrensene må derfor ikke økes. Bondelaga i Trøndelag er også bekymret for frafallet av markedsordninger innenfor disse produksjonene, og mener at disse er nødvendig for å opprettholde produksjonene i distrikta.

Fraktutjevning er et virkemiddel for å sikre landbruksproduksjon over hele landet. Med en prinsipiell inngang på debatten er fraktutjevning et av de mest treffsikre distriktsvirkemidler vi har i forhold til at de utligner rene transportkostnader for foredlingsbedriften.

Vi mener derfor det er riktig å fremme som forslag før årets jordbruksforhandlinger at det avsettes midler til innfrakt av fjørfe. Fjoråret beregninger viste at tiltaket koster ca. 11,14 millioner kroner.

- 7.1** Markedsreguleringsordningen for egg må opprettholdes.
7.2 Det må jobbes for å få innført etableringskontroll på egg gjennom markedsregulator i samarbeid med de andre varemottakere. Dette vil gi rom for tilskudd til alle høner innenfor konsesjonsgrensen.
7.3 Konsesjonsgrensene for hvitt kjøtt og konsumegg må ikke økes ytterligere.
7.4 Ordningen med frakttilskudd for konsumegg må opprettholdes.
7.5 Det bør vurderes investeringstilskudd til omlegging fra burhøns til frittgående høns
7.6 Frakttilskudd på innfrakt av kylling til slakt.

8 Ku og Geitemelk

Konkurransesituasjonen for norsk melk og ost er særlig utfordrende. Det skjer en kraftig økning i importen av melkeprodukter. Dette sammen med utfasingene av eksportstøtte i løpet av 2021 skaper utfordringer for norsk melkeproduksjon som må hensynstas også i årets jordbruksforhandlinger

Melk og produksjon av storfekjøtt er bærebjelken for en vesentlig del av jordbruksproduksjonen i distrikta. Også i Trøndersk landbruk står melk og storfekjøtt for hoveddelen av verdiskapningen i landbruket. Svært mye av jordbruksarealet er knyttet til disse produksjonene og hoveddelen av sysselsettingen skjer innenfor disse produksjonene. Melkeproduksjonen er i all hovedsak en heltidsproduksjon som forutsetter en konkurransedyktig inntekt dersom en over tid skal opprettholde melkas sentrale landbrukspolitiske rolle.

- 8.1** Målprisen må ikke økes ut over konsumprisindeksen

Vår dato Vår referanse
11.02.2019 18/00662-13

- 8.2 Små og mellomstore bruk må prioriteres. Videreføre og foredle ordningen med tilskudd til små og mellomstore bruk (Pyramideordningen)
- 8.3 For å sikre melkeproduksjon over hele landet er viktig å sikre nødvendig fornying av driftsapparatet med offentlig deltakelse uten krav om produksjonsøkning
- 8.4 Det er videre nødvendig å stimulere til en arealtilpasset struktur, for å muliggjøre framtidsette investeringer i melkeproduksjon i hele landet.
- 8.5 For å sikre akseptabel inntektsutvikling i melkeproduksjon mener Bondelaga i Trøndelag at husdyrtilskuddet må økes.
- 8.6 For å ivareta kulturlandskapet og å styrke ressursgrunnlaget må beitetilskuddene økes.
- 8.7 PU-ordningen er avgjørende for å opprettholde melkeproduksjon over hele landet. Det er viktig at en holder fast ved den opprinnelige hensikten med ordningen, og ikke bruker av disse midlene til utlikning av mulige konkurranseskjevheter mellom de forskjellige meieriselskapene.
- 8.8 RÅK -ordningen bør styrkes i et mål om at større andel av ferdigprodukter laget i Norge produseres på norske råvarer
- 8.9 Det må være et mål om å redusere totalomfanget av leiekvoter betydelig, og styrke muligheten til å eie sin egne melkekvote. Dette kan gjøres gjennom tidsbegrensning av utleieperiode, samt at staten tar større ansvar for fordeling av ledige kvoter.
- 8.10 Produksjonen må reguleres i henhold til den markedssituasjon som til enhver tid er gjeldene. I dag må produksjonsvolumet på melk tas ned. Fylkesbondelaget foreslår derfor at ved salg kan prosentsatsen som staten kjøper varierer fra 0 og opp til 70%. Prosentandelen som staten kjøper opp settes av «kvotedrøftingsnemda» som samtidig setter forhåndstallet hvert år. I dag er det behov for at prosentsatsen Staten kjøper opp er betraktelig større enn 20%. Den delen av kvoten som Staten ikke kjøper opp selges på det frie markedet til rådende kvotepris. I situasjoner der produksjonen må tas ned, må Staten holde tilbake kvote. Ved behov for å trekke inn ytterligere kvote må denne finansieres gjennom økt omsetningsavgift. Kvoten som selges ut fra Staten fordeles etter dagens ordning der melkeprodusenter søker om å få kjøpe kvote til en fastsatt pris
- 8.11 Det utarbeides dispensasjonsordninger for kravet om minimum 16 ukers beitetid i sone 4, der kommunen kan dispensere fra kravet dersom klimaforhold tilsier dette.
- 8.12 Det arbeides for å se på en gjennomgang av soneinndelingene for melk ved kommunesammenslåinger

9 Grønnsaker, frukt og potet

Grønnsaker, frukt og bær er produkter som blir fremhevet som sterkt ønskelig å øke forbruket av. Det er et potensiale for en relativt stor innenlandsk produksjonsøkning innenfor grøntsektoren, men det krever tiltak som gjør disse produksjonene lønnsom. I tillegg er det utfordringer med lovverkets utforming av krav til arbeidstidsvilkår for innleid sesongarbeidere.

- 9.1 Målprisen bør økes på produkter der det er fortsatt rom for økt produksjon
- 9.2 Innføre distrikts- og kvalitetstilskudd på industribær
- 9.3 Sikre muligheten til å produsere den mengde jordbær markedet etterspør gjennom investeringstilskudd til tunellproduksjon.
- 9.4 Bondelaga i Trøndelag mener det er viktig å sikre Klonavlssenteret i Overhalla. Vi vil videre understreke viktigheten av å prioritere midler til ordningen statskontrollerte settepoteter.
- 9.5 Sortsutvikling er nødvendig både i potet-, bær- og fruktproduksjon

Vår dato
11.02.2019

Vår referanse
18/00662-13

- 9.6 Rådgiving, forskning og forsøksarbeid innen grøntsektoren må styrkes i en produksjon som er spesielt klimautsatt. Tilskudd til forsøksringer og spesielt til grøntrådgiving må styrkes.
- 9.7 Investeringsvirkemidlene må styrkes betydelig, og grøntsektoren må prioriteres som andre produksjoner. Tilskudd til grøfting og hydrotekniske anlegg prioriteres også.
- 9.8 Det foreslås å etableres et inntektsutjevningfond eller gjennomsnittsberegning av inntekter over 5 år, for å dempe konsekvenser av kriseår og årlige inntektsforskjeller.
- 9.9 Bidra til å forenkle tilgangen til, og å redusere kostnader ved bruk av arbeidskraft utenfor EU

10 Korn og Kraftfor

Norsk landbruk er og skal være stolt produsent av norsk mat på norske ressurser. Da er vi avhengig av å dyrke det som kan dyrkes der det kan dyrkes, med en ansvarsfordeling mellom ulike områder av landet vårt. I norsk jordbrukspolitik er det et viktig prinsipp at tilskudd skal bidra både til å opprettholde denne ansvarsfordelingen og å kompensere for de store forskjellene. Tilskuddene skal utjevne forskjellene i økonomisk potensiale. Norsk kornproduksjon er en viktig hjørnestein i hele norsk landbruk: ikke bare leverer kornprodusentene menneskeføde direkte i form av matkorn, men også grunnlaget for all norsk kraftforproduksjon. Et ubestridt, stort og viktig mål for framtida er at størst mulig andel av matkornet og kraftforet skal være norsk. Dessverre har arealet det dyrkes korn på her til lands de siste åra gått kraftig tilbake, og særlig grovforproduksjon til storfe har overtatt de utgåtte arealene. Dette ser vi også i områder vi normalt skulle kunne forventet produksjon av korn.

For å kunne øke andelen norskprodusert for i kraftforet til våre husdyr, er det viktig å ha fokus på økt volum av korn med høy kvalitet. Det er nødvendig å legge et helkjedeperspektiv til grunn for korn- og kraftforpolitikken. En bedre kornøkonomi må komme som et resultat av økt kvalitetsbetaling og prisuttak i markedet.

Mens kornproduksjonen i Trøndelag økte fram til ca. 2010 har den etter den tid sunket med ca. 30.000 dekar (sone 4 og 5) og ligger nå på ca. 465.000 da (2017). Utviklingen har gått i retning av at kornarealene i Trøndelag erstattes av grasarealer og følgelig utfordres kanaliseringspolitikken og målet om økt produksjon.

- 10.1 Bondelaga i Trøndelag mener det er behov for å stimulere til økt fôrkornproduksjon og bedre kvalitet på fôrkornet i Norge for å øke norskandel korn i kraftfôr.
- 10.2 Øke arealtilskudd etter følgende tabell:
 - Sone 1 - 25 kr/da
 - Sone 2 – 35 kr/da
 - Sone 3 – 75 kr/da
 - Sone 4 – 75 kr/da
 - Sone 5 – 45 kr/da
- 10.3 Det må avsettes midler til beredskapslagring av norsk såkorn
- 10.4 Det bør etableres beredskapslager for matkorn
- 10.5 Frakttilskudd bør styrkes for å sikre økt produksjon generelt og i distriktene spesielt.

Vår dato
11.02.2019

Vår referanse
18/00662-13

- 10.6** Med klimaendringer som medfører våtere høster må det legges til rette for økning av tørkekapasiteten. Dette må skje både gjennom økt kapasitet hos enkelt bønder, på fellesanlegg og på mottakene gjennom økonomisk deltakelse fra myndighetene.
- 10.7** Økningen i kornpris kompenseres med prisnedskrivning der prisøkningen ikke kan tas fullt ut i markedet.

11 Andre produksjoner

11.1 Birøkt

- 11.1.1** Det må etterstrebtes å øke andelen norskprodusert honning betydelig, både for å utvikle næringen og for å styrke naturlig pollinering av vår flora. Ut fra beregninger er forbruket 4 ganger hva vi produserer her i landet. Bondelaga i Trøndelag foreslår derfor å øke produksjonstillegget fra 550 kroner pr. bikube til 650 kroner pr. kube.
- 11.1.2** Avløsning for ferie for produsenter med flere enn 25 bikuber

11.2 Inn På Tunet

- 11.2.1** Inn på tunet (IPT) har fått økt betydning for næringsutvikling i landbruket. Vi ser en voksende interesse blant bønder for å lage og tilby et slikt tjenestetilbud som en del av den samla næringsvirksomheten på gården. Bondelaga i Trøndelag mener derfor en bør stimulere til en forsterka satsing på Inn på tunet. Det er svært viktig at en gjennom investeringsordningene i landbruket imøtekommer behovene for videre utvikling av IPT. Det gjelder både investeringsstøtte til den enkelte gård og i form av etableringsstøtte til forretningsmessig samarbeid mellom tilbyderne, både i fylka og nasjonalt.

12 Investeringer

Styrking av investeringsvirkemidlene er nødvendig for fornying av driftsapparatet, og sikre framtidig landbruksproduksjon over hele landet i et forsynings- og matvaresikkerhetsperspektiv.

- 12.1** Investeringsvirkemidlene må ikke innrettes på en måte som virker produksjonsdrivende, men ha fokus på sikring av framtidig produksjon, ivaretagelse av dyrehelse og påvirke miljø og klima positivt.
- 12.2** Innenfor husdyrsektoren er det spesielt behov for store investeringer på melkesektoren for å nå målet om løsdrift innen 2034. Likeså vil det bli innført krav om dyrevelferdstiltak før den tid som kan kreve betydelige investeringer på en del bruk. Det må derfor gis investeringsstøtte uten krav om økning av produksjonen.
- 12.3** Det legges også vekt på en styrking av investeringsvirkemidlene i grøntsektoren. I et voksende marked med stadig skjerpede krav til produsent, er det stort behov for nybygg og oppgradering av lager og kjølerom for å ivareta kvaliteten på produktene.
- 12.4** Investeringsvirkemidler til tunell i bær dyrking vil redusere behovet for bruk av sprøytemiddel.
- 12.5** Det er behov for en betydelig økning i tørkekapasitet for korn i årene framover. Det må derfor være rom for investeringsstøtte både til fellesanlegg og til gårdstørker.

Vår dato
11.02.2019

Vår referanse
18/00662-13

- 12.6** Behovet for arealtilpasset produksjonsapparat krever struktur- og distriktsinnretning også i investeringsvirkemidlene. Det er derfor etter Bondelaga i Trøndelag sitt syn særdeles viktig å ha regional påvirkning i forvaltning av investeringsvirkemidler.
- 12.7 Det settes av 1 million i 5 år i årets jordbruksforhandlinger til å opprettes et nasjonalt nettverk for koordinering og brukerstyrt forskning for jordbruket etter modell fra Grønn Forskning Midt-Norge**

13. Velferdsordninger

Velferdsordninger som tilskudd til ferie og fritid, sjukeavløsning, landbruksvikarordning og tidligpensjon må videreføres og økes i takt med lønnsutviklingene for alminnelig lønnsmottakere.

- 13.1** Tilskudd til ferie og fritid må økes til kr. 100.000,- pr. år, og tilskudd til avløsning under sykdom må økes til kr. 2100,- pr. dag
- 13.2** Kravet om en ½ G i næringsinntekt erstattes med krav om næringsinntekt uavhengig av størrelse.
- 13.3** Det er viktig at det organiserte systemet for avløsning, både under ferie og fritidsordningen og sykelønnsordningen, blir gitt rammevilkår som opprettholder tilgang til avløsere over hele året.
- 13.4** Landbrukets førtidspensjonsordning må videreføres uendret i form, men må justeres opp betydelig for pris- og kostnadsutvikling siden ordningen ble etablert.
- 13.5** Primært bør samordning av tilskudd til avløsning ved sykdom og fødsel mv. med lønnsinntekter avvikles, slik at lønnsinntekter likestilles med andre næringsinntekter. Sekundært bør de første 16 dagene i en sykdomsperiode være uten noen form for fradrag for andre inntekter.
- 13.6** For å sikre bondens likviditet mener Bondelaga i Trøndelag at det kan utbetales forskudd på avløsertilskudd etter søknadsrunde 15. oktober.
- 13.7** Det må sikres at utbetaling av sykelønn fra fylkesmannen kan skje uavhengig av saksbehandling fra NAV

14. Økologisk landbruk

Økologisk landbruk bør utvikles i takt med markedet for økologiske produkter, slik at produksjonen tilpasses etterspørselen. Økt prisuttak i markedet er avgjørende for både å dekke merkostnader og å sikre lønnsomheten i økologisk produksjon. For å lykkes med økologisk kornproduksjon er det viktig at også interesse for agronomien er en innfallsport og en motivasjon for en omlegging. Virkemidlene må innrettes slik at de stimulerer til best mulig vekstskifte og økt produksjon. Det må vurderes å stille strengere avlingskrav for økologisk areal.

15. Landbrukets nedbygging av matjord

Det er viktig at landbruket selv er bevist på egne handlinger omkring disponering av dyrkajord. Det er behov for interne diskusjoner og planleggingskompetanse for å redusere landbrukets egen nedbygging.

- 15.1** Investeringsstøtte til rivning av gamle bygninger som frigir areal til nybygg

15.2 Styrke byggfaglig kompetanse innenfor landbruket

15.3 Økt bevissthet gjennom holdningskampanjer, kunnskapsformidling og bevisstgjøring.

16 Dyrevelferd

God dyrevelferd er viktig for dyrene, men også for økonomien for den enkelte gårdbruker og det er et viktig for omdømme for landbruket. Bondelaga i Trøndelag ønsker stort fokus på dyrevelferd fra gårdbrukerne, fra landbrukssamvirket og fra tilsynsmyndigheter. Et samvirke på dette område gir de beste resultater. God kompetanse, tilfredsstillende rammevilkår og samhandling er forutsetninger som legges til grunn for å oppnå resultat.

16.1 Sikre gode rutiner og raske analyser ved mistanke om smittsomme sykdommer

16.2 Obligatorisk veterinærbesøk med påfølgende veiledning

16.3 Styrke mattilsynet og tilsynets veilederoppgave

17 Klima / Miljø

Landbruket har gjennom egne initiativ og i samarbeid med andre satt klare mål for reduksjon av klimapåvirkningen fra næringen. Det er viktig at dette arbeidet videreføres, og at landbruket setter krav under jordbruksforhandlingen om at innretningen på jordbruksoppjøret ikke svekker disse målene.

17.1 Miljøtiltak som styrker bedre agronomi og husdyrhold må gis fortrinn når investeringsmidler fordeles.

17.2 Satsning på forskning og praktisk utprøving av miljøtiltak må styrkes i samhandling mellom forskningsmiljøene, veiledningsapparat og praksis i næringa.

17.3 Det må avsettes midler som insitament for å iverksette tiltak som redusere mulighet for skadelig avrenning fra «hverdagsaktiviteter» som fjøsvask, maskinvask etc.

17.4 For at flest mulig skal delta i klimasatsningen bør vesentlig kostnad med klimakalkulator finansieres over jordbruksavtalen

18 Annet

18.1 Miljøvirkemidler (RMP, SMIL, Grøfting m.m)

Bondelaga i Trøndelag mener det er viktig å videreføre det regionale handlingsrommet og styrke det regionale partnerskapet innenfor tildeling og fastsetting av kriterier for bruken av midler innenfor regionalt miljøprogram. Med endringer i klima kan det synes behov for vesentlig økning i behovet for midler til hydrotekniske tiltak.

18.2 Tilskudd organisert beitebruk

De nasjonale beitetilskuddene er meget viktig for å stimulere til bruk av beitearealer, samt ivareta kulturlandskap og biologisk mangfold. Rammene for å prioritere beitetilskudd innenfor RMP må også styrkes.

18.3 Grøftetilskudd

Bondelaga i Trøndelag mener tilskuddsordningen for grøfting av jordbruksareal må opprettholdes dagens nivå for å sikre et optimalt avlingsnivå.

18.4 Nydyrking

Når offentlige eller private utbyggere beslaglegger dyrkajord, eller dyrkbar jordbruksarealer, skal dette erstattes med annen oppdyrket jord på minst samme arealstørrelse

18.5 Tilskudd til beiteareal for kortnebbgås

Skadene forårsaket av trekkende kortnebbgås var omfattende de siste årene for deler av Trøndelag. Bestanden har mer enn fordoblet seg siden 1996, og teller nå omkring 75 000 individer. Tilskuddsordningen for tilrettelegging av beiteareal for trekkende gås fungerer godt for de brukerne som faktisk nyter godt av den. Det er nødvendig med en økning av avsetningen av midler til ordningen både i Nord-Trøndelag og Nordland. Vi mener derfor det er behov for å øke ramma for RMP i disse fylkene, for å kunne prioritere nødvendige midler til beiteareal til kortnebbgås og kvitkinngås.

18.6 Kompetanse

- 18.6.1** Landbruket er en kompetansenæring med bredspektra fagområder. Det er svært viktig å sikre kompetansetiltak, forsknings- og utviklingstiltak for å utvikle god agronomi og ressursmessig god landbruksproduksjon i Norge framover
- 18.6.2** Klimaendringene og internasjonal ressursknapphet forsterker viktigheten av å videreutvikle et landbruk med enda mer kompetente produsenter som utnytter ressursene optimalt med minimal bruk av innsatsfaktorer.
- 18.6.3** Aktører i rådgivningsapparatet har gjennom tid merket utfordringer med hensyn til å rekruttere fagfolk med riktig kompetanse. Dette er et alvorlig varsko. Det er derfor en meget viktig strategi for norsk landbruk å sikre gode forsknings-, utdannings- og kompetanseinstitusjoner på landbruk i Norge.
- 18.6.4** Bondelaga i Trøndelag mener at kompetansekrav til landbrukets utøvere kunne bidra til mer effektivt landbruk, større fokus på klima og miljø og sikre god dyrevelferd.

18.7 Skatt og avgift

Innføre investeringsfond med skattefordel i jordbruket, etter mal av skogfondsordningen. Dette er spesielt interessant med fokus på miljøforbedringer, men bør også gjelde på generell basis for å sikre framtidig drift på enkeltbruk. Dette vil gi den enkelte gårdbruker mulighet til å bygge opp kapital i et eget investeringsfond. Skal det være mulig å oppnå de klimamål som myndighetene og landbruket selv setter for næringen er det nødvendig å etablere målretta ordninger som omfatter investeringer og fondsordning

18.8 Fraktordningene

- 18.8.1** Pr. i dag er det et gap mellom reell kostnad som påføres landbrukssamvirke og det som dekkes inn gjennom avtalemidler på rundt 40 mill. kroner. Etter vårt syn er frakttilskudd ett effektivt og svært treffsikkert distriktsvirkemiddel som med fordel kan brukes i flere produksjoner.
- 18.8.2** Bondelaga i Trøndelag ser med bekymring på konsentrasjon av kyllingproduksjonen nært opp til de forskjellige kyllingslakteriene. Dette er et resultat av fravær av reguleringsmuligheter, og skaper utfordringer både innenfor smittepress, gjødselhåndtering og manglende mulighet til tilleggsproduksjon i

Vår dato Vår referanse
11.02.2019 18/00662-13

distriktslandbruket. Bondelaga i Trøndelag foreslår derfor at det innføres frakttilskudd på kylling på samme prinsipper som for andre produksjoner.

18.9 Begrensninger i tilskuddsordningene

Bondelaga i Trøndelag mener at struktur- og kanaliseringstiltakene er endret og delvis svekket i forhandlingsinstituttet de siste årene, og mener at Norges Bondelag bør ta initiativ til en gjennomgang av dette. I dette arbeidet bør det også foretas vurderinger om tilskuddsavkortning etter fylte 70 år bør gjeninnføres.

18.10 Soneregrenser

Bondelaga i Trøndelag ber Norges Bondelag vurdere en gjennomgang av soneregrenser og plassering innenfor de forskjellige soner. Vårt ønske kommer etter innspill fra lokallaga i Stjørdal, fra Rissa og fra Ørlandet. Likeså mener fylkesbondelaga at det har vært en rivende utvikling innenfor registreringsteknologi som kan gi ett langt bedre grunnlag for sonefastsetting helt nede på skiftenivå etter gitte kriterier enn hva som lå til grunn da dagens grenser ble satt.

18.11 Jordbruksfradraget

Virkingen av jordbruksfradraget er redusert kraftig de siste åra. I 2013 hadde vi en skatt på alminnelig inntekt på 28%, mens i 2019 så er den 22%. Den skattemessige virkingen for en som får kr. 166.400 i jordbruksfradrag er at man i 2013 fikk kr. 46.592,- i skattelette, mens at man i 2019 får kr. 36.698,-.

Bondelaga i Trøndelag mener derfor at dette må gjennomgås på nytt.

Med vennlig hilsen

Sør-Trøndelag Bondelag
Kari Åker
Fylkesleder

Nord-Trøndelag Bondelag
Borgny Kjølstad Grande
Fylkesleder

Elektronisk godkjent, uten underskrift